

DE DIJKVERSTERKINGSKRANT

Editie 6 | rijkswaterstaat.nl/dijkversterkingmarken | facebook.com/dijkversterkingmarken | dijkversterkingmarken@rws.nl | 06 245 981 83

Verder in dit nummer:

Sterke dijk, sterke natuur?
[Lees meer op pagina 3](#)

Nieuwe contactpersonen
[Lees meer op pagina 4](#)

Weerbericht

Op Marken is het in de zomer doorgaans mild met temperaturen rond de 20 tot 22 graden. Zon en bewolking wisselen elkaar af, met regelmatig een bui en tussendoor opklaringen. Het weer blijft daarmee overwegend vriendelijk, maar licht wisselvallig.

Steen voor steen naar een nieuwe dijk

Dijkwerk is vakwerk. Wist je dat de zetstenen met de hand worden gelegd? En dat er veel vaklieden tegelijkertijd aan de dijk werken, allemaal met een eigen taak? Als de ene ploeg klaar is, staat de volgende klaar en schuift iedereen een stukje op.

Bekijk de foto's op pagina 2

“Ik ben heel tevreden over de houding van de stratenmakers die hier zo lang bezig zijn geweest.”

[Lees meer op pagina 2](#)

Kruinpad grotendeels afgesloten

Actuele informatie

Kijk voor actuele informatie over planning en afsluitingen op:

- facebook.com/dijkversterkingmarken
- BouwApp (scan de QR-code)

Sinds maart werken wij in meer dijkvakken dan eerder gepland. Helaas is door het werk ook een groter deel van het kruinpad afgesloten.

We sluiten meer vakken af omdat de werkzaamheden voorspoedig verlopen. De ploegen kunnen daardoor eerder starten in het volgende dijkvak. We benutten de gunstige weersomstandigheden waar mogelijk.

Tijdelijke openingen tijdens bouwvak

Tijdens de bouwvak, van maandag 20 juli tot en met zondag 9 augustus, werken we niet. We doen ons best om in deze periode twee delen van de dijk tijdelijk open te stellen: van de haven richting de Bukdijk en van de Rozewerf richting de vuurtoren (met rijplaten). Een mooie kans om in deze weken toch te genieten van een groot deel van de route.

Afscheid

COLUMN

Na twee jaar neem ik afscheid als omgevingsmanager van de dijkversterking op Marken. Het project is in rustiger vaarwater gekomen en het voelt voor mij stabiel genoeg om met een gerust hart het stokje over te dragen.

Mijn begin op Marken herinner ik me nog goed. Het was een roerige tijd, met veel onrust op het eiland en stevige discussies. In de jaren daarna hebben we stap voor stap gebouwd aan iets anders. We voerden gesprekken, dronken veel kopjes koffie en leerden elkaar beter begrijpen. Dat kostte tijd, maar het heeft ook veel gebracht. De verstandhouding is zichtbaar gegroeid en daar ben ik dankbaar voor.

Intussen is buiten ook enorm veel werk verzet. De dijk ligt er grotendeels, we zijn beland in de afwerkfase. De komende tijd draait het om afronden: dijkdelen laten rusten, het zand laten zetten en vervolgens netjes afwerken. Als alles volgens planning verloopt, is het project medio 2028 klaar.

Ik kijk met trots terug op wat er samen is bereikt en heb vertrouwen in het laatste deel van de opgave, juist ook door de mensen die het overnemen. Vanuit de aannemer is Roy de Haan, omgevingsmanager bij Hof op Marken, in mei gestopt. Zijn rol is overgenomen door Naomi Pina. Mijn werk wordt voortgezet door Jessica de Vries. Beiden zijn de afgelopen maanden al nauw betrokken geweest en goed ingewerkt op het project. De kans is groot dat je ze al hebt ontmoet, in het havenkantoortje, bij de keet of tijdens een ronde op het eiland.

Ik wil iedereen bedanken voor het vertrouwen, de openheid en de samenwerking in de afgelopen periode. Het waren twee intensieve, maar mooie jaren. Voor nu zeg ik: veel succes met het vervolg en hopelijk tot ziens op Marken!

Hartelijke groet,

Marieke Werkman,
omgevingsmanager Rijkswaterstaat

Havenbewoonster Yvonne Ooms zat de afgelopen 2 jaar bovenop de werkzaamheden. Ze werd contactpersoon voor de aannemer om kleine zaken af te stemmen en door te geven aan buurtgenoten.

‘Ik woon zelf al meer dan 40 jaar aan de haven. Dat geldt voor de meeste mensen hier. Onze buurt is heel hecht. We organiseren van alles en nemen veel initiatief. Zo bedachten we ooit om zelf hier een strandje te maken en een ballenlijn te plaatsen. Later hebben we dat afgestemd met Rijkswaterstaat. Het was jarenlang een heerlijke zwemplek voor bewoners én bezoekers.’

Eilandraad

‘Zelf heb ik geen verstand van hoogwaterveiligheid. De mensen in de Eilandraad wel. Zij hebben gevochten als leeuwen om het beste voor Marken eruit te krijgen voor de dijkversterking. Zo’n vertegenwoordiging is een heel krachtig middel voor onze Marker gemeenschap. Ook bijvoorbeeld om op te komen voor voorzieningen als het openbaar vervoer.’

Contactpersoon

‘Ik ben iemand die altijd heel praktisch op mensen afstapt. Je kunt maar beter contact maken dan in je ivoren toren blijven zitten. Dus toen ik tijdens de havenwerkzaamheden een keer de omgevingsmanager aansprak over het wat handiger parkeren van de werkauto’s, werd ik vanzelf een soort contactpersoon voor de buurt. Dat betekent in de praktijk dat ik wat heen en weer app met de aannemer over wat er gaat gebeuren en wat het voor ons als bewoners betekent. Vervolgens zet ik het door in de buurtapp. Als mensen mij vragen stellen, geef ik dat ook weer door aan de aannemer. Zo houden we de lijntjes kort en zijn problemen en vragen snel opgelost en beantwoord.’

BLIK VAN DE BEWONER

Havenstrandje

‘De havenbewoners verlangen ernaar om het havenstrandje weer in gebruik te nemen. Dat kan dit jaar helaas nog niet. Hopelijk volgend jaar weer. De haven is netjes opgeknapt met de nieuwe steigers en de herbestrating. Het is hier wel slappe grond en er rijdt steeds zwaarder verkeer. Ik hoop dus dat het nog even zo mooi blijft als nu.’

Stratenmakers

‘Natuurlijk moppen we wel eens als er weer overal zand zit, tot in de kieren van de deuren. Maar ik ben toch heel tevreden over de houding van de stratenmakers die hier zo lang bezig zijn geweest. Als we even zorgen hadden over de rijsnelheid en de kopjes in de keukenkastjes trilden, dan zeiden we dat gewoon en dan hielden ze daar rekening mee. De mannen waren altijd aanspreekbaar en behulpzaam. We hebben geen overlast gehad en alles werd over het algemeen elke avond keurig opgeruimd of weggezet.’

5 vragen aan Willem Tijsterman Schipper van de Willem Antonia

Al een paar jaar schuiven de kraanschepen langs Marken. Willem Tijsterman is de schipper van de Willem Antonia.

Hoe bent u in dit vak terechtgekomen?

‘Ik werk al 45 jaar op het water. Als kind ging ik al mee met mijn broer op een kraanschip. Daar is de passie begonnen. Ik doe dit werk nog elke dag met plezier.’

Wat doet u bij de dijkversterking Marken?

‘Mijn werk is afwisselend. Eerst loste ik vooral zand, nu vervoer ik klei en voer ik zand af. We varen met twee kraanschepen. Ik regel het transport van zand en klei, mijn collega brengt andere materialen, zoals hout en stenen. Zo zorgen we samen dat het werk aan de dijk door kan gaan.’

Wat maakt uw werk uitdagend?

‘Vooral het plannen. We moeten goed vooruitdenken, want varen kost tijd. Het is belangrijk dat materiaal op het juiste moment op de juiste plek is, anders ligt het werk stil.’

Bij de Marker Wadden maken we dammen van het zand uit Marken.

Is varen rondom Marken lastig?

‘Het water is hier vaak ondiep. Met een dieptekaart zien we waar we kunnen varen. Toch blijft het opletten.’

Waar gaat het afgevoerde zand naartoe?

‘Dat brengen we naar de Marker Wadden. Daar maken we er dammen van. Mooi is dat het zand meteen een nieuwe functie krijgt: oeverwaluwen maken er hun nesten in.’

Foto: Frank Janssens

De Willem Antonia aan het werk bij de Rozewerf, precies een jaar geleden.

Dijkafwerking in 4 stappen

1

We plaatsen houten ‘teenschotten’ als scheiding tussen het stortsteen (onder) en de basaltblokken (boven).

2

Steenzetters leggen de basaltblokken met de hand, tussen teenschot en het wandelpad.

3

Het binnentalud van de dijk krijgt het juiste profiel en wordt ingezaaid.

4

Foto: Jan Pieter Schouten

De stratenmakers leggen de klinkers op het wandelpad.

En stap 5? Dat is het aanbrengen van het stortsteen. Hiermee starten we binnenkort.

Sterke dijk, sterke natuur?

Foto: Jan Pieter Schouten

Hoe zorg je ervoor dat een grote dijkversterking samengaat met het behoud van natuur? Volgens ‘Merekers’ Dirk Kaars en Jaap Visser draait het vooral om kunnen meedenken en goed samenwerken. Vanuit de werkgroep Natuur en Milieu van de Eilandraad waren zij bijna tien jaar betrokken bij de plannen. Nu het grootste deel van het werk klaar is, kijken zij terug op wat dat heeft opgeleverd voor Marken.

In het voorjaar – vlak voor het broedseizoen – zie je ze op zaterdagochtenden in hun tractor door de weilanden rijden: de vrijwilligers van de werkgroep Natuur en Milieu. Hun aanhangwagens vol schelpenbedden om daarmee in de plasdras rustige broedplekken aan te leggen voor de visdieren. Ook Jaap en Dirk dragen hun steentje bij aan een van de meest succesvolle broedgebieden voor beschermde soorten: Marken. ‘Hun’ eiland waar ze geboren en getogen zijn, waar ze grutto’s horen roepen, de schapen in de wei zien staan en waar ze zich jaren hebben ingezet voor de natuur tijdens de grote dijkversterking. ‘We wilden natuur als integraal onderdeel van het ontwerp. Daarom zijn we vroeg aangehaakt: niet om dwars te liggen, maar om het maximale eruit te halen’, zegt Jaap.

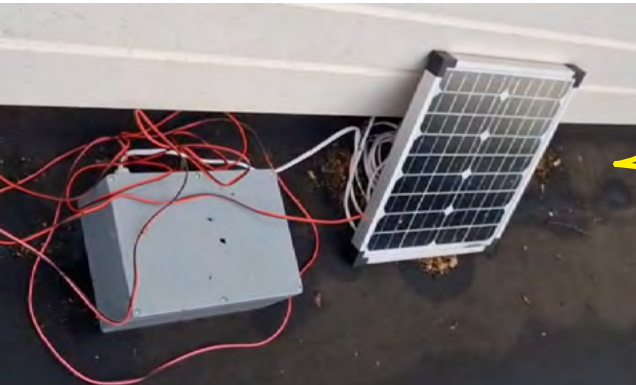
Een eiland als levende biotoop

Marken ligt midden in een Natura 2000-gebied. Het open water, natte weilanden en de geïsoleerde ligging maakt Marken tot een magneet voor vogels en andere dieren. Hier broeden talloze grutto’s, kieviten, scholeksters en tureluurs. In de Gouwee overwinteren grote groepen watervogels en in de dijktafsluiting houdt de ringslang zich schuil.

Om dit soort vogels te beschermen maakt de landelijke plattelandsnatuurvereniging Water, Land & Dijken afspraken met boeren over aangepast beheer. Zo ook op Marken. Boeren stellen hier al enkele jaren het maaien uit tijdens het broedseizoen en houden hun land langer nat. In ruil daarvoor ontvangen zij een vergoeding. Dirk: ‘Vogels krijgen hier dus de rust en tijd om hun jongen groot te brengen. Vandaar het grote aantal dat ons eiland weet te vinden. En omdat de afspraken per perceel verschillen, ontstaat een afwisselend landschap waar verschillende soorten vogels van profiteren. En dat is goed voor de biodiversiteit.’

Lokapparaatje

Vanuit de werkgroep installeerden de heren zelf een wandje met twaalf huiszwaluwnesten bij basisschool De Rietlanden. ‘Daarvoor gingen we op bezoek bij een nestenmaker in Friesland’, legt Jaap uit. ‘Samen met hem maakten we ook een lokapparaatje bestaande uit een speaker en een zonnepaneel voor de energie. Vanaf het dak hoor je nu uit die speaker voortdurend zwaluwgeluidjes. Nu maar hopen dat de zwaluwen dat ook horen.’

Hey pssst, zwaluw!

Meekoppelkansen

Toen de plannen voor dijkversterking in zicht kwamen, waren er eerst zorgen. Want een groot bouwproject langs de dijk, dat kon ringslangen verdrijven, broedplaatsen vernietigen en de rust op het eiland ernstig verstoren. Door samen te werken met onder meer Rijkswaterstaat en aannemerscombinatie Hof op Marken werden die zorgen deels omgezet in zogeheten meekoppelkansen. Dit zijn maatregelen in het project die niet strikt noodzakelijk zijn voor de waterveiligheid, maar die wel bijdragen aan bijvoorbeeld de ontwikkeling van natuur of recreatie. Volgens Dirk is de oeverwaluwand bij de Bukdijk daarvan een mooi resultaat: ‘Daar kunnen oeverwaluwen straks veilig nestelen. Er is ook een kijkhut waar bewoners de vogels kunnen bekijken zonder ze te storen.’

Verder zijn langs de binnenkant van de dijk op drie plekken natuurvriendelijke oevers aangelegd. Die bieden rust en voedsel voor amfibieën en watervogels. En in het Markermeer liggen nieuwe luwtestructuren: beschutte plekken naast de dijk waar vissen kunnen schuilen en waar langzaam nieuwe waterbiotoopjes kunnen ontstaan met waterplanten, visjes en kleine waterdieren zoals kikkers en salamanders.

De ringslang

Vanwege de beschermde status en de daarbij behorende regels was er voor de ringslang extra aandacht. Zo waren er tijdens de dijkwerkzaamheden diverse voorzieningen om de dieren te beschermen, zoals een ecoscherm en overwinteringsbakken. Nu de werkzaamheden in volle gang zijn, worden er in de dijk speciale overwinteringsplekken gemaakt. En Rijkswaterstaat legt zogeheten ‘ringslanghotels’ aan: broeihopen van plantenresten en mest en waar ze hun eieren achterlaten.

Zorgen van gisteren en morgen

Over het algemeen gaat het dus goed met de natuur op Marken. Maar Jaap en Dirk zijn niet zorgenvrij. Zo is het niet duidelijk wat de dijkwerkzaamheden precies hebben betekend voor de vogelstand. Dirk: ‘Nieuwe tellingen moeten dat laten zien.’ Ook het – waarschijnlijk door de opwarming – toenemende aantal ganzen is een probleem. ‘Die eten veel gras weg, waardoor er minder geschikt broedgebied overblijft voor weidevogels.’ De grootste zorg is echter de drukte op en rond de dijk. Jaap: ‘Het nieuwe kruinpad is breed en fraai bestraat. Prachtig voor wandelaars. Maar dit trekt mogelijk ook fietsers en scooters aan. En zo’n breed pad nodigt nou eenmaal uit tot snelheid.’ Daarnaast kunnen loslopende honden en mensen die van de dijk afgaan verstoring veroorzaken. Vooral in het broedseizoen is dat schadelijk voor vogels. De werkgroep heeft al borden geplaatst met de oproep boven op de dijk te blijven.

Doorgaan met beheer

Jaap en Dirk zijn tevreden over wat er is bereikt, maar benadrukken dat goed beheer nodig blijft. In de toekomst wordt het onderhoud van de dijk en alle natuur die daarbij hoort overgedragen aan het hoogheemraadschap. Volgens hen is het belangrijk om daarmee duidelijke afspraken te maken, zodat de aandacht voor natuur niet verdwijnt. Alleen dan blijven de resultaten van de afgelopen jaren behouden voor Marken.

Zoek de 5 verschillen

Wat zijn ze hard aan het werk! Het lijkt alsof we hier twee keer dezelfde foto zien. Maar schijn bedriegt. Als je goed zoekt, vind je vijf verschillen.

Stuur je foto met de omcirkelde verschillen uiterlijk maandag 20 juli naar dijkversterkingmarken@rws.nl.

Onder de goede inzendingen verloten we een lunchbon van 50 euro bij **Restaurant Land en zeezicht**.

Vogelkijkhut

Wat vliegt daar nou? De vogelkijkhut op de Bukdijk is een van de meest markante 'meekoppelkansen' die we maken om natuur en recreatie op Marken te versterken.

Dankzij de rieten opgang kun je straks bijna ongemerkt het uitkijkpunt benaderen en de vele vreemde vogels observeren via de kijkgaten.

En de oeverzwaluwen? Daarvoor is nog even geduld nodig. De zwaluwwand tegenover de hut moet nog een klein jaartje zetten voordat we ruimtes kunnen aanbrengen voor zwaluwnesten.

Foto: Drone Addicts

Even voorstellen...

Naomi Pina en Jessica de Vries zijn de nieuwe contactpersonen van de dijkversterking Marken voor bewoners.

Naomi Pina vervult met veel enthousiasme haar rol als omgevingsmanager voor **aannemingscombinatie Combinatie Hof op Marken**. Zij neemt het stokje over van Roy de Haan. Naomi werkte eerder in projecten in het centrum van Amsterdam. 'Het contrast met Marken is groot, maar juist dat maakt het werk voor mij bijzonder. De hechte en betrokken gemeenschap geeft het project een unieke sfeer. Dat maakt Marken voor mij een prettige plek om te werken.'

Jessica de Vries is nu omgevingsmanager voor de dijkversterking op Marken namens **Rijkswaterstaat**. Zij volgt dus Marieke Werkman op.

Jessica werkte eerder bij een grote gemeente en is sinds drie jaar verbonden aan verschillende Rijkswaterstaat-projecten in Noord-Holland, waaronder dijkversterking Marken. 'Tot nu toe werkte ik wat meer op de achtergrond. Maar ik was al regelmatig te vinden in het havenkantoortje. Gelukkig ken ik al een aantal Markers en weet ik al goed wat er allemaal speelt.'

Contact

Zowel Naomi als Jessica vinden het belangrijk om goed bereikbaar te zijn en korte lijnen te houden met bewoners. Heeft u vragen of wilt u iets delen? Spreek hen gerust aan of neem contact met ze op via pina.naomi@deme-group.com / 06-24598183 (aannemer) of dijkversterkingmarken@rws.nl (Rijkswaterstaat). Of loop eens binnen in het havenkantoortje, op donderdagen tussen 10 en 12 uur.

Colofon

Dit is een uitgave van Rijkswaterstaat in samenwerking met aannemerscombinatie Hof op Marken.

Kijk voor meer informatie over de dijkversterking op rijkswaterstaat.nl/dijkversterkingmarken.

Of volg ons via facebook.com/dijkversterkingmarken.

De dijkversterking Marken is onderdeel van het hoogwaterbeschermingsprogramma. Kijk op hwbp.nl voor meer informatie.

HwBP
voor sterke dijken

Foto: Jan Pieter Schouten